

Μια συμβολή στη συζήτηση για την
τηλεκπαίδευση στην τρέχουσα συγκυρία

Γιάννης Μαρίνης, Έφη Γανιάρη*

Η τηλεκπαίδευση προωθείται από τον ΟΟΣΑ, τον ΣΕΒ, είναι απαίτηση της συνθήκης του Μάαστριχτ του '92, είναι καταγεγραμμένη στο πρόγραμμα της Ν.Δ. και ήταν επίσης από τις προτάσεις της «επιτροπής εθνικού διαλόγου για την Παιδεία» του Α. Λιάκου του ΣΥΡΙΖΑ. Είναι κομμάτι της τηλεργασίας, που αποτελεί στρατηγικό στόχο του κεφαλαίου, ενώ με τη συγκυρία του Covid 19, έγινε βασικός μοχλός για την εξαφάνιση χιλιάδων θέσεων εργασίας και την έξοδο στην ανεργία για χιλιάδες εργαζόμενους στον ιδιωτικό τομέα, αρχικά με την «αναστολή σύμβασης», την επιδότηση των 534 ευρώ και την καταπάτηση στοιχειωδών εργασιακών δικαιωμάτων.

Και το κυριότερο, **έχει δρομολογηθεί σε μια νέα φάση της κυριαρχίας του κεφαλαίου, φάση της συνεχούς παρακολούθησης από το αφεντικό, του πανοπτικού ελέγχου και της εξατομίκευσης, αλλά και της εξαφάνισης των πολιτικών και ατομικών ελευθεριών.**

Όπως σημειώνει η **Σουζάνα Ζούμπωφ,**

«η ανάπτυξη του κατασκοπευτικού καπιταλισμού τις τελευταίες δύο δεκαετίες δεν συνάντησε σχεδόν κανένα εμπόδιο. Μας είπαν ότι το «ψηφιακό» είναι γρήγορο και όσοι αντισταθούν θα μείνουν πίσω. Δεν προκαλεί έκπληξη ότι τόσοι πολλοί από εμάς βιάστηκαν να ακολουθήσουν το Λευκό Κουνέλι στο τρεχαλητό μέσα στο λαγούμι του, στην υποσχόμενη ψηφιακή Χώρα των Θαυμάτων όπου σαν την Αλίκη πέσαμε θύμα μίας ψευδαίσθησης. Στη Χώρα των Θαυμάτων, πανηγυρίσαμε για τις νέες δωρεάν ψηφιακές υπηρεσίες, αλλά σήμερα βλέπουμε ότι οι καπιταλιστές της παρακολούθησης πίσω από αυτές τις υπηρεσίες αντιλαμβάνονται εμάς ως δωρεάν προϊόν». «Αποδίδεται καλύτερα ως «γνωσιακή ανισότητα» και θυμίζει την προΓουτεμβέργια εποχή των ακραίων ασυμμετριών γνώσης και συνεπαγόμενης εξουσίας, καθώς οι τεχνολογικοί γίγαντες αρπάζουν τον έλεγχο της πληροφορίας και της ίδιας της μάθησης».

Με την ευκαιρία της πανδημίας τον περασμένο Μάρτη, τα νεοφιλελεύθερα υπουργικά στελέχη του ΥΠΑΙΘ **αποφάσισαν να μεταφέρουν σε μια νύχτα τη ζώσα και με χιλιάδες προβλήματα μαζική σχολική εκπαίδευση στην οθόνη του υπολογιστή. Ανέξοδα, χωρίς να σκάσουν ευρώ τσακιστό για προετοιμασία, εκπαιδευτικό υλικό, τεχνικά μέσα, αναλυτικά προγράμματα, περιοδικές επιμορφώσεις, στηριζόμενες στο φιλότιμο των «καλών παιδιών» και στις παραινήσεις του ευπροσήγορου συνδικαλισμού: αυτοί έμπαιναν στις καθοριζόμενες πλατφόρμες κι αυτές τους αντάμειψαν με πολλά καλά λόγια, νόμους και τροπολογίες που μετέτρεψαν τον εθελοντισμό σε υποχρεωτική συμμετοχή, σε live streaming, σε υποχρεωτική σήμερα τηλεκπαίδευση σε κατελημμένα σχολεία, με απουσίες στους μαθητές, ως συμπλήρωμα της καταστολής με MAT, βία, εισαγγελείς σε βάρος των μαθητών.**

Άλλωστε η αναφορά σε «ειδικές συνθήκες» στην αρχική τροπολογία προμήνυε την χρησιμοποίηση σε βάρος κινητοποιήσεων. Τα «36 εκατομμύρια λεπτά συμμετοχής»... έγιναν πολλά εκατομμύρια στα ταμεία της αμερικανικής Cisco, του «ευεργέτη» του webex, στα δωρεάν για αυτούς δεδομένα 1,5 εκατομμυρίου μαθητών κι εκπαιδευτικών. Δεν είναι τυχαίο ότι δε δόθηκε ποτέ στη δημοσιότητα η αντίστοιχη σύμβαση και ακόμη και σήμερα το ΥΠΑΙΘ δεν συμμορφώνεται στις συνθήκες και κανονισμούς περί προσωπικών δεδομένων.

Ακόμη οι εκπαιδευτικοί, που θα μπορούσαν να αμφισβητήσουν την πορεία αυτή, έκαναν κι ένα σκόντο, μιας και δεν υπάρχουν και δεν λειτουργούν δημόσια διαδικτυακά συστήματα, ας πάμε με τα αμερικάνικα. Έξι μήνες αργότερα το ΥΠΑΙΘ δεν έκανε ούτε ένα βήμα, όχι μόνο προετοιμασίας για την τηλεεκπαίδευση, που μονιμοποίησε και «νομιμοποίησε» και συνεχίζει να τη χρησιμοποιεί επικοινωνιακά για να δραπετεύσει στην virtual reality. **Δεν έκανε ούτε ένα βήμα για να παρθούν ουσιαστικά υγειονομικά μέτρα για την ασφαλή λειτουργία των σχολείων, όπως: έως 15 μαθητές στο τμήμα, άνοιγμα νέων σχολικών αιθουσών και κτιρίων, επιπλέον προσλήψεις προσωπικού, δωρεάν τεστ.** Μόνο μάσκες. Η αλήθεια είναι ότι για την ουσιαστική λειτουργία των σχολείων μερικά από αυτά τα μέτρα θα ήταν απαραίτητα και χωρίς κορωνοϊό.

Όλοι υποτίθεται συμφωνούν, ακόμα και το ΥΠΑΙΘ, ότι η τηλεεκπαίδευση δεν είναι εκπαίδευση. Όμως δεν κάνουν την απαραίτητη κριτική σε αυτήν, ως μέρος του σχεδίου ποδηγέτησης της εκπαίδευσης. Να γίνει σαφές ότι κάτω από προϋποθέσεις που σήμερα δεν υπάρχουν, θα μπορούσε να γίνει ένα επικουρικό εργαλείο στην ζωντανή εκπαίδευση. Το κράτος και το κεφάλαιο κατόρθωσαν να μας πασάρουν το δίλημμα, τι να κάνουμε τώρα, είναι υποχρεωτική, δεν γίνεται αλλιώς κλπ. Ξέχασαν βέβαια ότι το μνημονιακό κράτος, οι νεοφιλελεύθεροι μάγοι της ΝΔ **θέλουν τώρα να το απαλλάξουν ακόμα κι από αυτή τη συνταγματική υποχρέωση της καθολικής δημόσιας παιδείας για όλους ως κοινωνικό αγαθό και δικαίωμα**, ανεξάρτητα από φυλή, κοινωνική τάξη, γλώσσα και θρησκεία, όσοι μετέρχονται και διαμένουν σε αυτό τον τόπο, το κράτος είναι υποχρεωμένο να τους παρέχει παιδεία. **Η εξ αποστάσεως «εκπαίδευση» ή τηλεπικοινωνία στοχεύει στη δημιουργία ενός παράλληλου κακέκτυπου σχολείου «δια πάσα νόσο» και όλων των «ειδικών συνθηκών»** (ελλείψεων εκπαιδευτικού προσωπικού, κινητοποιήσεων, σεισμών κλπ). Δεν είναι όμως η μοναδική προς το χειρότερο μεταβολή.

Σε πρόσφατη συνέντευξη ο Μητσοτάκης δήλωσε ότι **«η ιδέα να μορφώνεσαι, να βρίσκεις εργασία και να παίρνεις σύνταξη είναι ίσως ήδη παρωχημένη»**. Σε συζήτηση που είχε με τον ιστορικό και συγγραφέα Χαράρι στο Athens Democracy Forum 2020, ο πρωθυπουργός έκανε την ρητορική ερώτηση:

«πώς εξηγείς στους ανθρώπους πού θα είναι οι δουλειές, όχι στο μακρινό αλλά στο εγγύς μέλλον και πώς επίσης εξηγείς στους ανθρώπους ότι ένα παραδοσιακό πτυχίο πανεπιστήμιου από ένα ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο ίσως δεν είναι απαραίτητα ο τρόπος να κερδίσεις μια καλή ζωή;».

Το πνεύμα του νεοφιλελεύθερου ολοκληρωτισμού σε όλο του το ωμό «μεγαλείο». Είναι σαφείς οι στοχεύσεις του περιορισμού του δημοσιονομικού κόστους για τη δημόσια εκπαίδευση, με αντικατάσταση διορισμών με «τηλεργαζόμενους», αλλά και για τα λειτουργικά έξοδα των σχολείων, με την ταυτόχρονη ιδιωτικοποίηση μέρους ή όλου αυτής. Επίσης, η αλλαγή του ρόλου και του περιεχομένου της εκπαίδευσης, με υπονόμηση της καθολικότητας και μετάθεση της ευθύνης για αυτή στο άτομο, εστίαση στην πληροφορία, ποσοτικοποίηση της γνώσης και «νέες δεξιότητες».

Η αμφισβήτηση του παιδαγωγικού και κοινωνικοποιητικού ρόλου του σχολείου, ακόμη και στο σημερινό πλαίσιο ενός θεσμού που αναπαράγει την κυρίαρχη ιδεολογία, σχέσεις και αξίες και η

μετατροπή του ακόμα περισσότερο σε μια στείρα μηχανή fast food - πολτοποιημένης γνώσης είναι το επόμενο βήμα. Το χτύπημα των διαπροσωπικών σχέσεων και οποιουδήποτε κοινού κώδικα σε ένα καλώς εννοούμενο **παιδαγωγικό κλίμα** μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, καθώς και της οποιαδήποτε διαδικασίας συμβάλλει στη **δημιουργία σκεπτόμενων ανθρώπων**, η μη ύπαρξη ενός «συλλογικού» χώρου εργασίας, η έλλειψη προσωπικής επαφής μεταξύ συναδέλφων, καθιστά αδύνατη την ανάπτυξη κοινωνικών δεσμών μεταξύ τους και κατ' επέκταση την αλληλεπίδραση πολιτικών ιδεών/απόψεων, την ανταλλαγή προβληματισμών, τη συγκρότηση δεσμών αλληλεγγύης.

Είναι επίσης αδιαμφισβήτητο το άνοιγμα σε επιχειρήσεις τεχνολογίας και πληροφοριακών συστημάτων σε νέα πεδία κερδοφορίας (χρήση συστημάτων τηλεκαίδευσης, ηλεκτρονικά διαγνωστικά τεστ, cyber schools κλπ). Η δημιουργία ενός ευέλικτου και περιορισμένου σε δαπάνες και μαθητές σχολείου της αγοράς εγκολπώνεται τη νέα τεχνολογία ως δήθεν ουδέτερη και βεβαίως δεν κρύβει τους στόχους της γρήγορης επιβολής της.

«Η κυρίαρχη λογική θεωρεί δεδομένη την κοινωνικοπολιτική, ιδεολογική και παιδαγωγική ουδετερότητα αυτής της μορφής εκπαίδευσης» (Γ. Γρόλλιος), προσπαθώντας να κρύψει «...τη σχέση των χαρακτηριστικών της με την προώθηση της νεοφιλελεύθερης αναδιάρθρωσης και με τη χρησιμοποίηση συντηρητικών τεχνοκρατικών παιδαγωγικών...» (του ίδιου).

Είναι δεδομένη η αλληλοτροφοδότηση μέσου και νεοφιλελεύθερου πολιτικού στόχου από τον προσανατολισμό της εκπαίδευσης προς τις δεξιότητες, την φτηνή κατάρτιση, την τυποποίηση, την στείρα ασκησιολογία και επιδιώκει φανερά να ανατρέψει τις εργασιακές σχέσεις, τα δικαιώματα των εκπαιδευτικών, ακόμα κι αν αυτοί τρέφουν ψευδαισθήσεις ως προς την εφαρμογή της ΕΑΕ (εξ αποστάσεως «εκπαίδευση»). Η χρησιμοποίηση της όποιας εξ αποστάσεως, ως συντελεστή κρίσης για την αξιολόγηση σχολικών μονάδων κι εκπαιδευτικών, είναι επίσης δεδομένη. Ενώ **η ΕΑΕ εμποδώνει και διευρύνει τις ταξικές ανισότητες, ανοίγει το δρόμο για την μείωση του αριθμού και την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών, την ελαστικοποίηση των σχέσεων εργασίας και την καταστρατήγηση του ωραρίου τους**, την καταπάτηση αργιών, διακοπών, τη συνεπαγόμενη μείωση μισθού, όπως ήδη έχει συμβεί. Το σπίτι του εκπαιδευτικού-εργαζόμενου μετατρέπεται σε χώρο εργασίας και ο προσωπικός πενιχρός ή ανύπαρκτος τεχνολογικός εξοπλισμός, μέχρι και το κινητό τηλέφωνο, μετατρέπονται σε μέσο και όρο για την διαδικασία της τηλεκαίδευσης, για μαθητές και δασκάλους. Αλλά βέβαια η ΕΑΕ συντελεί και στην περαιτέρω συρρίκνωση της χρηματοδότησης, αλλά και της ίδιας της δημόσιας εκπαίδευσης, αφού βρίσκει πελάτες για την ιδιωτική εκπαίδευση των ολιγαρχών και των ελεύθερων απολύσεων, με το παραπλανητικό επιχείρημα ότι στις ιδιωτικές δομές, που δεν πραγματοποιείται ποτέ κανένας κρατικός έλεγχος, «γίνεται μάθημα», ενώ στο δημόσιο σχολείο λόγω έλλειψης μέσων και λόγω κινητοποιήσεων δεν γίνεται.

Η εξ αποστάσεως επικοινωνία έχει εφαρμοστεί με την συμμετοχή αρκετών εκπαιδευτικών, κυρίως στη φάση της καραντίνας. Αναγκαστική συμμετοχή είχαν οι εκπαιδευτικοί από τα φροντιστήρια και τα ιδιωτικά σχολεία, όπου οι εκβιασμοί της εργοδοσίας ήταν αφόρητοι: συνάδελφοι ήταν σε αναστολή σύμβασης και ταυτόχρονα τους ζητούσαν τηλεκαίδευση. **Αυτό δεν αναιρεί την αποτυχία του συνολικού σχεδίου για το δημόσιο σχολείο του ΥΠΑΙΘ, πράγμα που τεκμηριώνει η μικρή συμμετοχή των μαθητών.**

Μερικά από τα συμπεράσματα είναι ότι: δεν αφορούσε το σύνολο των μαθητών – συνέβαλε στο να δημιουργηθούν νέες ανισότητες. Οι μαθητές με μικρό μαθησιακό υπόβαθρο δεν βοηθήθηκαν καθόλου. Αποτέλεσε μια λύση για τους γονείς όταν τα παιδιά τους ήταν κλεισμένα σπίτι με φίλους, στο κινητό, την τηλεόραση και τα προγράμματα της βίας, τον big brother κλπ. Οι εκπαιδευτικοί στην πλειοψηφία τους ένοιωθαν αποξενωμένοι, μονότονα, πολλές φορές ανεπαρκείς, με αγχωτικά σύνδρομα και παράλληλα πολύ συχνά παρατηρήθηκε το φαινόμενο της εντατικοποίησης. Δημιουργήθηκε η αίσθηση σε μερικούς ότι κάνω ό,τι μπορώ για να συνεισφέρω σ' αυτές τις αντιξοές συνθήκες. Τα ερωτήματα που τέθηκαν την

προηγούμενη περίοδο αποκτούν άλλη διάσταση. Η «ανάγκη» για εξ' αποστάσεως αναιρείται όταν το εκπαιδευτικό κίνημα με Γενικές Συνελεύσεις, απεργίες και κινητοποιήσεις παλεύει και επιβάλλει πρώτα απ' όλα έως 15 μαθητές, μόνιμους διορισμούς κλπ. Το κεφάλαιο βέβαια θέλει καθαρά το σχήμα: **εργάζομαι από τον υπολογιστή, απολύομαι από τον υπολογιστή, εκπαιδεύω και εκπαιδεύομαι από τον υπολογιστή, ερωτεύομαι από τον υπολογιστή, ψηφίζω από τον υπολογιστή κλπ.**

Ήδη τα εκπαιδευτικά σωματεία με την συνδρομή της ΟΛΜΕ και της ΑΔΕΔΥ έχουν προχωρήσει στην κήρυξη απεργίας-αποχής για την τηλεεκπαίδευση σε κατελιμμένα σχολεία, καταγγέλλοντας το ΥΠΑΙΘ για το αντιδημοκρατικό και αντιπαιδαγωγικό του κρεσέντο, αλλά επίσης για την διαδικασία της «σύγχρονης ταυτόχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης» με μετάδοση από την σχολική τάξη. Είναι σαφές ότι οι όροι και οι προϋποθέσεις της ΕΑΕ και στις άλλες περιπτώσεις (κλείσιμο τμημάτων ή σχολείων λόγω Covid 19) δεν υπάρχουν.

Είναι φανερό επίσης, ότι το Υπουργείο σε καμία περίπτωση δεν έχει εξασφαλίσει όρους για καθολική συμμετοχή των μαθητών αλλά και των εκπαιδευτικών, αντίθετα οι ταξικοί φραγμοί εντείνονται και ένα μεγάλο κομμάτι μαθητών αποκλείεται από τη διαδικασία. Μ' αυτή την έννοια η ΕΑΕ δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να έχει χαρακτηριστικά υποχρεωτικότητας για μαθητές και εκπαιδευτικούς, με απουσίες, προχώρημα ύλης κλπ, αλλά σίγουρα οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές θα βρουν τρόπους επικοινωνίας (πχ ελεύθερα λογισμικά, χρήση σάιτ του σχολείου κ.ά) όταν χρειαστεί, χωρίς να γίνουν για άλλη μια φορά νούμερα στις επιλογές του ΟΟΣΑ και του ΥΠΑΙΘ. Τα εκπαιδευτικά σωματεία πρέπει να καλύψουν συνδικαλιστικά τους συναδέλφους που δεν θα υλοποιήσουν την ΕΑΕ του ΥΠΑΙΘ, είτε από έλλειψη τεχνολογικού εξοπλισμού, είτε για οποιονδήποτε άλλον λόγο.

Μπορούμε να δώσουμε τα στίγματα μιας νικηφόρας προοπτικής και αγώνων που ενοποιούν τα επιμέρους σε μια συνολική αντίθεση με την κυβερνητική πολιτική και με συντονισμό των πρωτοβάθμιων σωματείων. Αρκεί να κατανοήσουμε ότι **τα ανοιχτά και υγειονομικά ασφαλή σχολεία είναι ένας όρος για τη μη χειροτέρευση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, που συντελεί στις συλλογικές λύσεις και στην μαζική αγωνιστική εύρεση λύσεων κι απαντήσεων.**

Ενοποιητικά για όλο τον κόσμο της εκπαίδευσης και της εργασίας, που πρέπει να μουν προμετωπίδα σε σκληρούς και παρατεταμένους αγώνες, **είναι τα κοινά αιτήματα μαθητών, εκπαιδευτικών, εργαζόμενων-γονιών** για μέχρι **15** παιδιά στο τμήμα, άνοιγμα νέων σχολικών αιθουσών και κτιρίων, επιπλέον προσλήψεις μόνιμου προσωπικού, κατάργηση των τρίμηνων συμβάσεων, δωρεάν διαγνωστικά τεστ, δραστικά μέτρα για την ενίσχυση του ΕΣΥ.

Επίσης, το αίτημα του εκπαιδευτικού κινήματος για κατάργηση και μη εφαρμογή του ν. Κεραμέως στο σύνολό του (αξιολογήσεις, τράπεζα θεμάτων, σκλήρυνση εξεταστικών κλπ), ενός νόμου που η πανδημία καθόλου δεν εμπόδισε το ΥΠΑΙΘ να ψηφίσει τελικά, παρά την αντίθεση του εκπαιδευτικού κόσμου στις αρχές του περασμένου Ιούνη.

Ακόμη, η απόκρουση του νέου νομοσχεδίου που έρχεται προς ψήφιση για νέο χτύπημα στα **ΕΠΑΛ**, με μεγαλύτερη υπαγωγή και υποταγή της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας, του νέου συνδικαλιστικού νόμου που έρχεται σύντομα με ηλεκτρονικό μητρώο σωματείων και συνδικαλιστών, ηλεκτρονικές συνελεύσεις και ψηφοφορίες για την λήψη αποφάσεων όπως απεργίες και που στην ουσία καταργεί τα σωματεία και μορφές πάλης, οι αγώνες για τις αναγκαίες όσο ποτέ αυξήσεις στους μισθούς και τις συντάξεις, ώστε να μπορούμε να ζούμε με αξιοπρέπεια, η μη ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής ασφάλισης, το σταμάτημα των πλειστηριασμών στην πρώτη κατοικία και η πάλη για την διαγραφή των χρεών των εργαζομένων.

Γενικότερα οι αγώνες για μια αξιοβίωτη ζωή για εργαζόμενους και νεολαία. Αυτός ο δρόμος είναι ο μόνος ικανός να κινητοποιήσει το χώρο της εκπαίδευσης σε κατεύθυνση υπολογίσιμη από την κυβέρνηση. Στο

σημείο αυτό ακριβώς προκύπτει η ανάγκη ενός αγωνιστικού σχεδιασμού που δεν θα είναι αποσπασματικός, θα έχει συγκεκριμένα βήματα, με κλιμάκωση που θα δώσει στους συναδέλφους την αναγκαία ώθηση και την αυτοπεποίθηση για την απόκρουση όλων των αντιδραστικών μέτρων.

***μέλη των Αγωνιστικών Παρεμβάσεων ΔΕ**